

Evaluatie van het visbestand in het kanaal leper-Komen te Ieper (domein Palingbeek)

Wijze van citeren:

Boets P., Dillen A., Poelman E. (2022). Evaluatie van het visbestand in het kanaal Ieper -Komen te Ieper (domein Palingbeek). Studie uitgevoerd in opdracht van Natuur en Bos. 8p.

Contactgegevens:

Pieter Boets
Provinciaal centrum voor Milieuonderzoek
Godshuizenlaan 95, 9000 Gent
pieter.boets@oost-vlaanderen.be

Inhoud

Inleiding.....	4
Materiaal en methoden	4
Studiegebied.....	4
Visstandsonderzoek	4
Resultaten en bespreking.....	5
Conclusies.....	8
Referenties	8

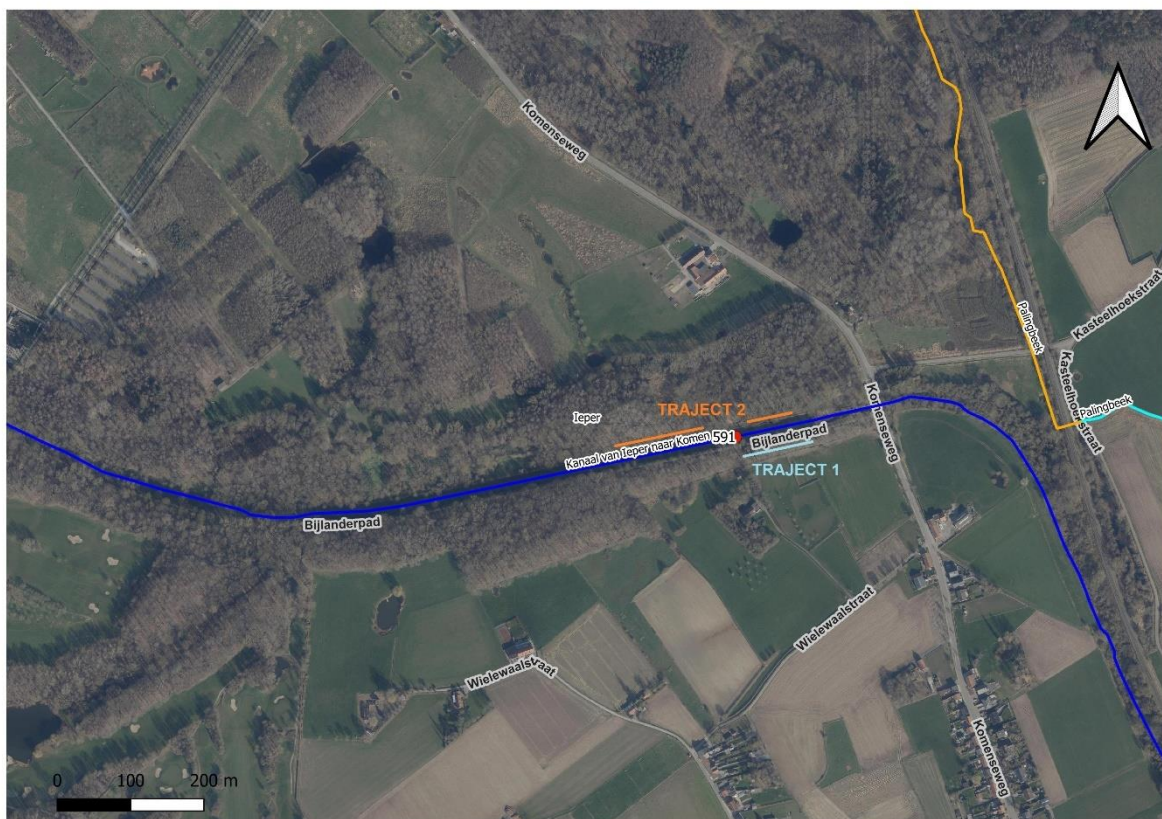
Inleiding

Op vraag van de provincie West-Vlaanderen en de provinciale visserijcommissie van West-Vlaanderen werd er een visonderzoek uitgevoerd op het kanaal Ieper-Komen in het domein Palingbeek. Het doel van het onderzoek was om na te gaan hoe het visbestand was opgebouwd en/of een aangepast beheer of bepoting noodzakelijk zijn in functie van hengelrecreatie en het verhogen van de ecologische waarde van dit water. De resultaten van het beknopte onderzoek zijn terug te vinden in onderstaand rapport.

Materiaal en methoden

Studiegebied

Het kanaal Ieper-Komen (Oude vaart Ieper-Komen) was een gepland kanaal in West-Vlaanderen (figuur 1). Het moest een verbinding vormen tussen de IJzer (via de Ieperlee in Ieper) en de Leie in Komen. Door de aanval van de Eerste Wereldoorlog werden de plannen van het kanaal Ieper-Komen opgeborgen. Nu kan men nog enkel de restanten van de werken bezichtigen in het natuurdomein De Palingbeek. Binnen het domein gaat het om een stilstaand water dat ook als hengelwater wordt benut. De gemiddelde diepte bedraagt ongeveer 2 à 3m. Langs de oevers komen er bovenstaande waterplanten zoals gele lis en riet voor. Een deel van de oevers is versterkt en relatief recht, gezien het initieel om de aanleg van een kanaal ging.

Figuur 1 – Kaart met weergave van het kanaal Ieper-Komen (locatie 591) en de trajecten die onderzocht werden.

Visstandsonderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd op 16 maart 2022. Er werd elektrisch gevisd vanuit een boot. Bij het elektrisch afvissen wordt via een stroomgroep en een gelijkrichter (VVP 15C Smith-Rooth) een

spanningsveld in het water opgewekt tussen een positieve en negatieve pool, wat verdovend werkt op de vis. De negatieve pool of kathode bestaat uit een platte stroomgeleidende koperen gevlochten draad. Bij het vissen vanuit een boot sleept de kathode nabij het voorste eind van de boot in het water. De positieve pool (anode) bestaat uit een geïsoleerde steel en een stroomgeleidende metalen ring voorzien van een vangnet. Er wordt een zo hoog mogelijke vangstefficiëntie nagestreefd door met tussenpozen de anode onder water te dompelen, waardoor de daar aanwezige vis tijdelijk verdoofd wordt. De verdoofde vis wordt direct uit het water geschept en verzameld in een emmer met water. Het ononderbroken onder stroom zetten van het gekozen traject zou meer vis verjagen door het wegluchten uit de schrikzone.

De gevangen vissen werden telkens gesorteerd en de aantallen werden bepaald per soort evenals het totaal gewicht. Elk individu werd eveneens individueel gemeten en gewogen. Tevens werden vissen visueel geïnspecteerd op aanwezigheid van gebreken of ziektes. Na het onderzoek werden de vissen teruggeplaatst in het water.

Voor de soorten waarvan er voldoende individuen gevangen werden (baars en blankvoorn, $n > 20$) werd een lengteklasseverdeling bepaald en werd de lengte-gewicht verhouding gevisualiseerd en vergeleken met de standaard regressielijn bepaald op basis van Verrecyken et al. (2011).

Resultaten en bespreking

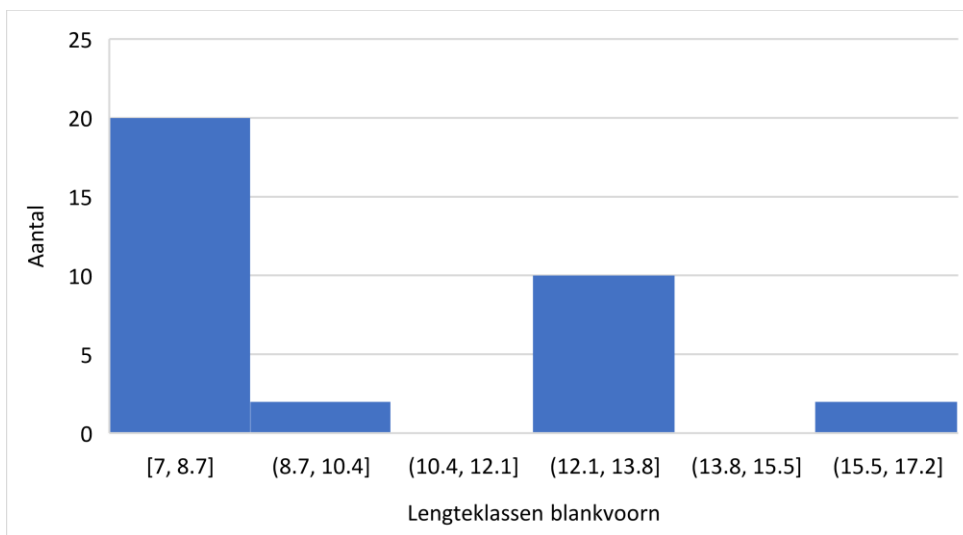
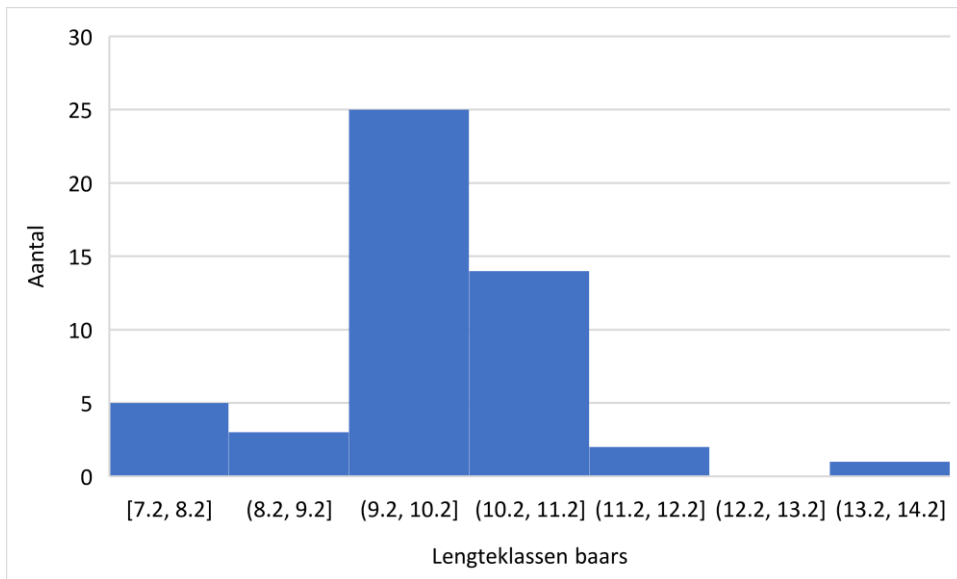
In totaal werden er 129 vissen gevangen, met een totaal gewicht van 3.3 kg behorende tot 6 verschillende soorten, namelijk baars, blankvoorn, gibel, rietvoorn, snoek en zeelt (tabel 1). Er werden geen uitheemse soorten aangetroffen. De samenstelling van het visbestand is goed en neigt naar een snoek-blankvoorn viswatertype. De totale biomassa en totaal aantal stuks waren eerder aan de lage kant.

Tabel 1 – Overzicht van de aantallen gevangen per soort evenals het gewicht en de totale aantallen en gewicht.

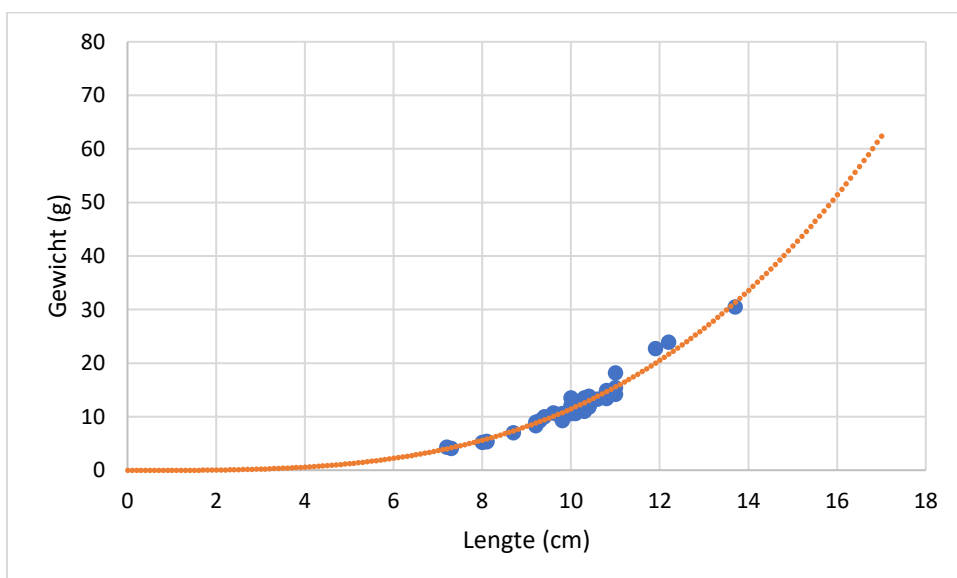
Soort	Aantal (n)	Gewicht (g)
baars	77	976.5
blankvoorn	34	436.6
gibel	2	3.33
rietvoorn	13	301.1
snoek	2	108.7
zeelt	1	1522
TOTAAL	129	3348.23

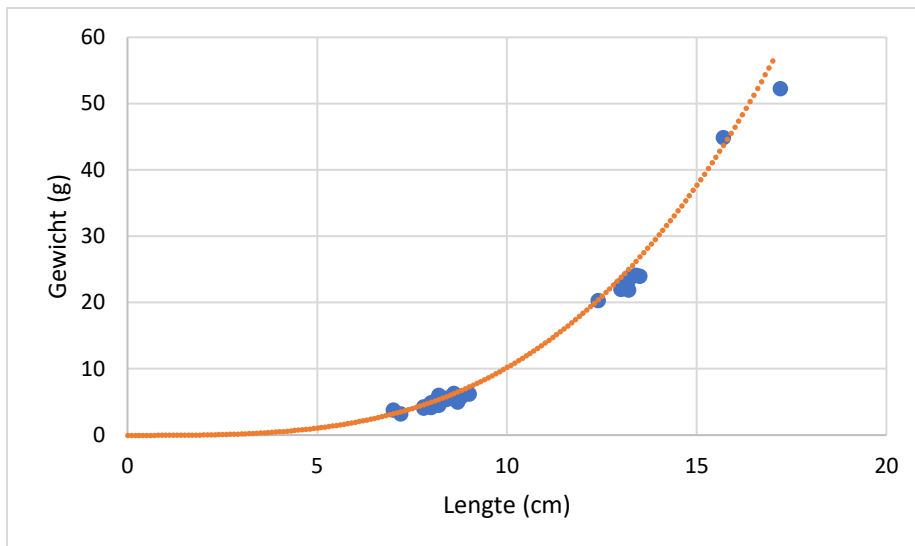
De lengteklasseverdeling geeft aan dat het gros van de gevangen individuen voor baars zich situeren tussen 9 en 11 cm. Grotere stuks (> 15 cm) ontbreken nagenoeg volledig. Blankvoorn vertoont een gelijkaardig patroon waarbij er vooral veel juveniele individuen aanwezig zijn, maar waarbij grotere (> 15 cm) en dus oudere individuen nagenoeg ontbreken (figuur 2). De lengte-gewicht verhouding (figuur 3) geeft aan dat zowel baars als blankvoorn in een goede conditie verkeren en dat de gevangen individuen nauw aansluiten bij de standaard regressievergelijking.

Op basis van deze resultaten kunnen we stellen dat er een interessant visbestand aanwezig is dat potentieel heeft om zich verder te ontwikkelen tot een blankvoorn of misschien zelfs rietvoorn-snoek viswatertype maar dat er hiervoor momenteel nog te weinig waterplanten en schuilplaatsen aanwezig zijn. Tevens is het visbestand naar aantallen en biomassa eerder beperkt waardoor een bepoting, indien er eerst een optimalisatie van het habitat plaatsvindt wel aan de orde kan zijn.

Figuur 2 – Overzicht van de lengteklasseverdeling voor baars (n=50) en blankvoorn (n=34) op basis van individueel opgemeten stuks.

Figuur 3 – Lengte-gewicht verhouding voor baars (boven) en blankvoorn (onder), met weergave van de standaardregressielijn op basis van Verrecyken et al. (2011) (oranje lijn).

Gezien de structuur van dergelijke kanalen zijn er vaak weinig tot geen schuilplaatsen voor vissen aanwezig tegen predatie door aalscholvers, reigerachtigen en roofvissen. De oevers zijn vaak verstevigd en vrij recht wat weinig ontwikkeling van vegetatie in het water toelaat. In eerste instantie is het belangrijk om het aantal schuilplaatsen voor vissen te verhogen, hierdoor zal er meer overleving zijn en zullen zowel de aantallen als de biomassa toenemen. Dit kan op twee manieren: 1) door ondiepere zones te creëren met voldoende onderwatervegetatie en/of een goed ontwikkelde oeverzone en 2) door structuur aan te brengen in het water onder de vorm van dood hout (takkenbossen, kruin, artificiële kooistructuren, ...). Specifieke informatie over het inbrengen van dood hout als schuilplaats kan men vinden op: <https://vissenbos.nl/het-vissenbos/>. Het inbrengen van waterplanten kan ook een positief effect hebben op de aanwezigheid van voedsel (meer macroinvertebraten) maar kan ook als stimulans dienen voor de voortplanting, zeker wanneer aangelegd in de vorm van een paaiplaats. Bij het inbrengen van waterplanten is het belangrijk om enkel inheemse soorten aan te planten. Mogelijks is er in de beginfase ook enige bescherming nodig tegen ganzen of andere watervogels. Mogelijke manieren tot bescherming kan men vinden op <https://www.dutchwatertech.nl/waterkwaliteit-verbeteren/bescherming-oeverplanten-tegen-vraat-ganzen-en-eenden/>. Bovenstaande maatregelen worden dan ook aanzien als cruciaal om een duurzamer visbestand te kunnen opbouwen.

Aanvullend op bovengenoemde maatregelen zou men kunnen opteren voor het bepoten met vis. De streefwaarde wat betreft visbiomassa bedraagt voor een blankvoorn-snoek viswatertype tussen de 300-400kg per hectare (Beekman & Beers (2003)). De oppervlakte van het onderzochte pand van het kanaal Ieper-Komen bedraagt ongeveer 1.5ha, wat neerkomt op een maximale biomassa van ongeveer 500 tot 600kg. Hoeveel van welke soort kan uitgezet worden in dit pand is gespecificeerd in tabel 2. Hierbij willen we in eerste instantie vooral het witvisbestand stimuleren gezien dit slechts beperkt aanwezig is. Eens er een degelijk prooivisbestand is opgebouwd (na 3 tot 5 jaar) kan men opteren om ook soorten zoals snoek of baars verder uit te zetten om het evenwicht in het visbestand/voedselweb te bespoedigen. Gezien het om een openbaar water gaat valt dit water onder de wet op riviervisserij en valt dit ook onder de voorwaarden voor herbepoting die vast worden gelegd in het jaarlijkse herbepotingsprogramma opgesteld door ANB. Het is aan te raden om na ongeveer 5 jaar het water nogmaals opnieuw te onderzoeken om na te gaan of de ingrepen en herbepoting het gewenste effect hebben.

Tabel 5: Specifieke bepaling van de hoeveelheid vis die jaarlijks mag uitgezet worden op het kanaal-leper-Komen in functie van hengelse recreatie en dit gedurende een periode van 4 opeenvolgende jaren.

Soort	kg/jaar	opmerkingen
Blankvoorn	75	Er is al wat blankvoorn aanwezig maar de populatie mag verder ondersteund worden
Zeelt	20	iets hogere aantallen aangezien we deze soort willen stimuleren
Rietvoorn	50	iets hogere aantallen aangezien we deze soort willen stimuleren

Conclusie

Er is een beperkt visbestand aanwezig data potentieel heeft om verder uit te groeien tot een duurzaam blankvoorn-snoek viswater. Momenteel ontbreekt vooral natuurlijke bescherming tegen predatie, onderwatervegetatie en structuur en paaimogelijkheden voor de opbouw van het visbestand. Een bepoting kan de maatregelen die voorgesteld worden ondersteunen om de visbiomassa te stimuleren.

Referenties

Beekman J. & Beers M.C. (2003). Herbepotingsstrategie openbare hengelse wateren Antwerpen. Organisatie ter Verbetering van de Binnenwateren (OVb), Nieuwegein – Nederland. In opdracht van de Provinciale Visserijcommissie Antwerpen, Antwerpen – België.